

Kunstiministeerium. Eestisse on randunud Ida-Euroopa laine

Henrik Rakitin "Heraldika" Autor: Roman-Sten Tõnissoo

KUNST

Indrek Grigor

07.03.2017 11:19

Viimase paari nädala jooksul on – vähemalt minu jaoks täieliku ootamatusena – üle Eesti pühkinud Ida-Euroopa laine. Ilmus Mürilehe Ida-Euroopale pühendatud erinumber (nr 61 / 2017), Tallinna Kunstihoone galeriis ja Linnagaleriis avati näitus "Uue ida lapsed", ning värskest postkasti laekunud Vikerkaarest (1-2 / 2017) leidsin Kirsti Jõesalu ning Raili Nugini artikli "Asjad ja linnakeskkond nõukogudejärgses mälu kultuuris."

Kuu aega varem, aasta algul, käis uudistest läbi tööik, et Balti riikide suursaadikud saatsid saksa ajalehe Die Zeit online versioonile märgukirja, milles palusid lõpetada Balti riikide nimetamise endisteks sotsialismi maadeks. Põhjendati seda asjaoluga, et Balti riigid ei astunud Nõukogude Liidu koosseisu vabatahtlikult, ning et Balti riikide näol ei ole tegemist mitte Nõukogude Liidu kokkuvarisemise järel tekkinud riikidega, vaid oma okupatsiooni eelse iseseisvuse taastanud riikidega.

Minu igapäevasesse kuulamisnimekirja kuulub taskuhäälingu saade "History of the Crusades" („Ristisõdade ajalugu") mille autoriks on Tasmaanias elav ajaloolane Sharyn Eastaugh. Nädal tagasi alustas ta Balti ristisõja ajaloo käsitlemist. Ülalviidatud uudise taustal viis see mind mõttele, et ehk peaks saate autorit hoiatama, et ta Eestist rääkides ei kasutaks jumala eest väljendit endine kristlik riik. Me ei võtnud ristiusku vabatahtlikult omaks ning kuigi me kaotasime muistse vabadusvõitluse, siis vabadussõja järel kehtestasime rangelt sekulaarse riigi (erinevalt nt. Soomest, kus on siiani riigikirik). E-riigi

kõrval on Eesti rahvusvaheliselt tuntud kui kõige vähem religioosne riik. Toomas Hendrik Ilves jagas uhkelt Facebookis kaarti, mille kohaselt Eesti on üks kolmest riigist maailmas, kus ateiste taga ei kiusata ja meie vastne president keeldus oma ametivannet kirikus andmast.

Mis ma selle pika joruga öelda tahan, on et minu hinnangul, on Eesti täpselt nii palju Ida-Euroopa kui ta on kristlik.

Teine käesoleva aasta jaanuaris, sotsiaalmeedia kaudu levima hakanud uudis puudutas tõika, justkui oleks United Nations Balti riigid Ida-Euroopa asemel Põhja-Euroopaks ümber klassifitseerinud. Üsna ruttu selgus, aga, et UN on Balti riike Põhja-Euroopana käsitlenud juba vähemalt(!) alates 2002. aastast.

Kirsti Jõesalu ning Raili Nugin viitavad Vikerkaares ilmunud artiklis mitmele varasemale nõukogude pärandi uurimusele. Liisa Kaljula artikkel „Ida-Euroopa unustatud avangard“ Müürilehes räägib uurimusest, mille ta kirjutas enam kui kümme aastat tagasi, ning mille kirjutamiseni viinud tõdemus, et Ida-Euroopa ei piirdu Eestiga, kuigi kohalikust erialakirjandusest võib selline mulje jääda, on endiselt pädev. Tanel Rander, kelle tekstidel on kaalukas koht Müürilehe erinumbris, on Ida-Euroopa dekolonialiseerimise vajalikkusest ja võimalikkusest rääkinud juba aastaid, ilma nähtava sisulise vastukajata. Näitus „Uue ida lapsed“ võtab positsiooni, mida ei mäleta, seda pole olnud. Samas, see mida ei mäletata on nõukogude aeg, mitte 90-ndatest saati väldanud Ida-Euroopa trafaretne kirjeldust, mida kannab reljeefselt näitusel osalevate kunstnike esitamine katkestusepõlvkonnana.

Laine laineks, aga midagi uut see randa ei toonud ja vana kaasa ei viinud.

Kuula saadet [siit](#).

Toimetaja: Kaspar Viilup

Allikas: "Kunstiministeerium"